

Citation style

Opatrný, Josef : recension de : Marek Halbich, Ztraceni v kaňonech a na rančích. Sociální a ekologická adaptace Tarahumarů v severním Mexiku, Praha : Togga, 2019, dans : Český časopis historický, 2021, 4, p. 985-986, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/ed729d41efea4d7ea43ecb84c75166ae>

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Petra MRAČKOVÁ VAVROUŠOVÁ
Las aventuras de la literatura checa en España. Traducciones indirectas y el papel mediador del alemán, censura y material paratextual

Madrid, Ommpress 2019, 234 s.,
ISBN 978-84-17387-50-1.

Mračková Vavroušová se zaměřila na tituly české literatury přeložené do španělštiny, ne ovšem přímo z originálních textů, ale z německých překladů. Jde tedy o v poslední době sice často diskutovaný, nicméně stále málo probádaný jev tzv. nepřímého či zprostředkovaného překladu. Ten se objevuje zejména v případech méně rozšířených jazyků, jímž čeština vzhledem ke španělštině nepochybně je. Autorka rozdělila práci do šesti kapitol, kde v prvních třech řeší historické, resp. teoretické otázky. Sleduje zde česko-španělské kulturní vztahy, srovnává vydavatelskou praxi v obou zemích, ale také cenzuru v době frankismu či režimu v Československu před rokem 1989. Druhá kapitola je věnována teoretickým otázkám nepřímého překladu. Mračková zde vychází z klasiků československé teorie překladu, Jiřího Levého a Antona Popoviče, aby pak sledovala otázku recepce textu v cílové kultuře.

Druhá polovina práce, tedy další tři kapitoly, je pak plodem zkoumání konkrétních překladů. První shrnuje zkoumaný materiál, uvádí počet děl přeložených prostřednictvím angličtiny, italštiny, francouzštiny a nejpočetněji němčiny, přičemž nejsou uváděny jen překlady, ale jsou prezentováni také překladatelé. Jádro práce pak spočívá v posledních dvou kapitolách, případových studiích, věnovaných dvěma velkým a uznávaným textům české literatury. Prvním je Haškův *Švejk*, druhým potom text obdobného formátu Kunderův *Žert*. Autorka zde má možnost srovnat pří-

mé i nepřímé překlady obou děl, dobře známých španělskému publiku, které jak Haška, tak Kunderu přinejmenším ve svém zasvěceném segmentu vysoce oceňuje. V souvislosti s Kunderou je pak třeba vyzdvihnout užiti ne zcela standardního pramene, s ním autorka ve své analýze promyšleně pracuje. Jsou to vyjádření pracovníků španělské cenzury uložené v Archivo de Administración v Alcalá de Henares, které kompletují obraz reflexe české literatury ve Španělsku, resp. u části španělských úředních míst.

Velkým přínosem publikace je pak příloha v podobě patrně kompletního seznamu překladů české beletrie do španělštiny za celé dvacáté století až do roku 2015. Autorka přitom nesledovala jenom krásnou literaturu, ale i produkci odbornou a seznam je tak v této oblasti naprosto ojedinělým počinem. Stejně důležitá je potom i její závěrečná úvaha či výzva, zkoumat recepci dalších překladů českých autorů, nejen prostřednictvím převodů do francouzštiny či angličtiny. Jde také o velkou skupinu českých textů pro děti a mládež či o sbírky poezie, a to v celém španělsky mluvícím světě. Ani tato část práce by neměla zapadnout bez ohlasu, ale přinejmenším inspirovat další výzkum.

Josef Opatrný

Marek HALBICH

Ztraceni v kaňonech a na raních. Sociální a ekologická adaptace Tarahumarů v severním Mexiku
(= Andrias, vol. VII)
Praha, Togga 2019, 420 s.,
ISBN 978-80-7476-141-6.

Jeden z mála českých antropologů s osobní zkušeností s prací s indiánskými komunitami přímo v terénu, prezentuje výsledky

svého dlouhodobého výzkumu mezi Tarahumary v severním Mexiku, tedy v oblasti, kde na konci sedmáctého a počátku osmáctého století působili jezuitští misionáři z České provincie. Jejich zpráv dodnes využívají antropologové při zpětné konstrukci historických podob dnešní společnosti.

Marek Halbich nemohl ve svém textu nezmínit svého středoevropského předchůdce Josefa Neumanna ani jména dalších členů Tovaryšstva Ježíšova, kteří působili mezi Tarahumary v první polovině osmáctého století. Halbich začíná analýzu současného stavu historickým exkurzem, aby pak odmítl areální klasifikaci, zdůrazňovanou pro region americkými kulturními antropology. Místo toho hovoří o kulturních přesazích, prolínání různých kulturních prvků a o vzájemném ovlivňování. To vše hrálo v historii nepochybně roli, ostatně podobně jako ekonomické vazby prostřednictvím obchodní výměny.

Pro současnost pak autor zdůrazňuje s odkazem na vlastní obsáhlý terénní výzkum potřebu revize zobecňujících závěrů, které neplatí pro konkrétní příklady vztahů v tarahumarských komunitách. Ty autor považuje za výsledek historického vývoje, v němž stále hraje velkou roli rezistence Indiánů vůči tlaku většinové společnosti. Na druhé straně po důkladné analýze různých adaptačních mechanismů, sahajících až do koloniální doby, konstatuje pozvolné odumírání starých kulturních vzorců. Stejným výsledkem Halbichova bádání je tak zjištění dvou protikladných tendencí jasně patrných v různých oblastech života sledovaného etnika: na jedné straně stojí snaha prosazovat autonomii a identitu v rámci tradic uzavřené jednotky, na druhé straně pak zájem o rozšiřování vazeb, zejména ekonomických, s „netarahumarskou“ spo-

lečností, či jinak řečeno: jde tu o ambici modernizovat tarahumarskou společnost.

Práce je přemýšlivým pokusem o rekonstrukci vývoje tarahumarské společnosti od šestnáctého století po současnost, kde stále přetrvávají ve vztazích i kultuře jevy, jejichž historické kořeny si současníci často vůbec neuvědomují. Spolu s texty Mnislava Zeleňého je pak Halbichova kniha důkazem, že i ze střední Evropy lze významně přispět ke studiu indiánských komunit.

Josef Opatrný

Středověk

Dušan FOLTÝN – Pavlína MAŠKOVÁ – Petr SOMMER (ed.)

Benediktini a střed Evropy. Křesťanství, kultura, společnost 800–1300

Praha, NLN 2021, 429 s., ISBN 978-80-7422-462-1.

Velký projekt NAKI, v němž síly spojily Centrum mediivistických studií Filozofického ústavu AV ČR, Národní galerie Praha a Katolická teologická fakulta UK, vyústil nejprve na přelomu let 2014 a 2015 v nádhernou výstavu v pražské Valdštejnské jízdárně *Otevři zahradu rajsskou. Benediktini v srdci Evropy 800–1300*, provázenou stejnojmenným katalogem, tedy výpravnou a obsahově inspirativní průvodní publikací, provedenou v české i anglické verzi.¹ S odstupem řady let pak (opět česky i anglicky) vychází druhá část výstupu: rozsáhlý sborník s příspěvky tří desítek před-

1 Dušan FOLTÝN – Jan KLÍPA – Pavlína MAŠKOVÁ – Petr SOMMER – Vít VLNAS (edd.) *Otevři zahradu rajsskou. Benediktini v srdci Evropy 800–1300*, Praha 2014 (recenze ČČH 114, 2016, s. 470–474).